

گوشرد

ماهنامه صندوق پژوهش
و فناوری استان البرز

گزارش عملکرد سال ۱۴۰۲ صندوق پژوهش و فناوری استان البرز

کسب و کارهای بزرگی که به خاطر میکرو منیجمنت شکست خوردند!

گافام؛ پادشاهان آنلاین

GAFAM ?

WHAT BRANDS THEY OWN ?

«بیدود» و رؤیایی که دود شد سرنوشت نخستین سرویس تجاری اشتراک دوچرخه در ایران

شکست لایحه CHIPS آمریکا

در تحقق انقلابی صنعتی؛

آینده ۴۰ درصد سرمایه‌گذاری‌ها مبهم است

کسب و کارهای بزرگی که به خاطر میکرو منیجمنت شکست خوردند!

بازار گوشی‌های هوشمند را به رقابتی مانند Apple و Samsung واگذار کند. میکرو مدیریت باعث عقب‌ماندگی از تغییرات سریع بازار شد.

۵. Borders خرده‌فروش کتاب و موسیقی چندملیتی آمریکایی.

میکرو منیجمنت مدیران Borders، باعث شد که این شرکت به جای تمرکز بر تغییرات دیجیتال و رشد کتاب‌های الکترونیکی، بر روی مدیریت جزئیات فروشگاه‌های فیزیکی تمرکز کند و در نهایت از بازار حذف شود. این کسب و کار بعد از ۴۰ سال و در سال ۲۰۱۱ با شکست مواجه شد.

۶. Blockbuster یکی از شرکت‌های بزرگ اجاره DVD و بازی‌های ویدئویی آمریکا و جهان.

کمپانی Blockbuster به جای رقابت با Netflix و همراهی با تکنولوژی‌های روز دنیا، روی کنترل و نظارت بر کارکنانش تمرکز کرد و عملاً از رقابتی قدر خود عقب افتاد. در نهایت این برند در سال ۲۰۱۹ به کار خود پایان داد.

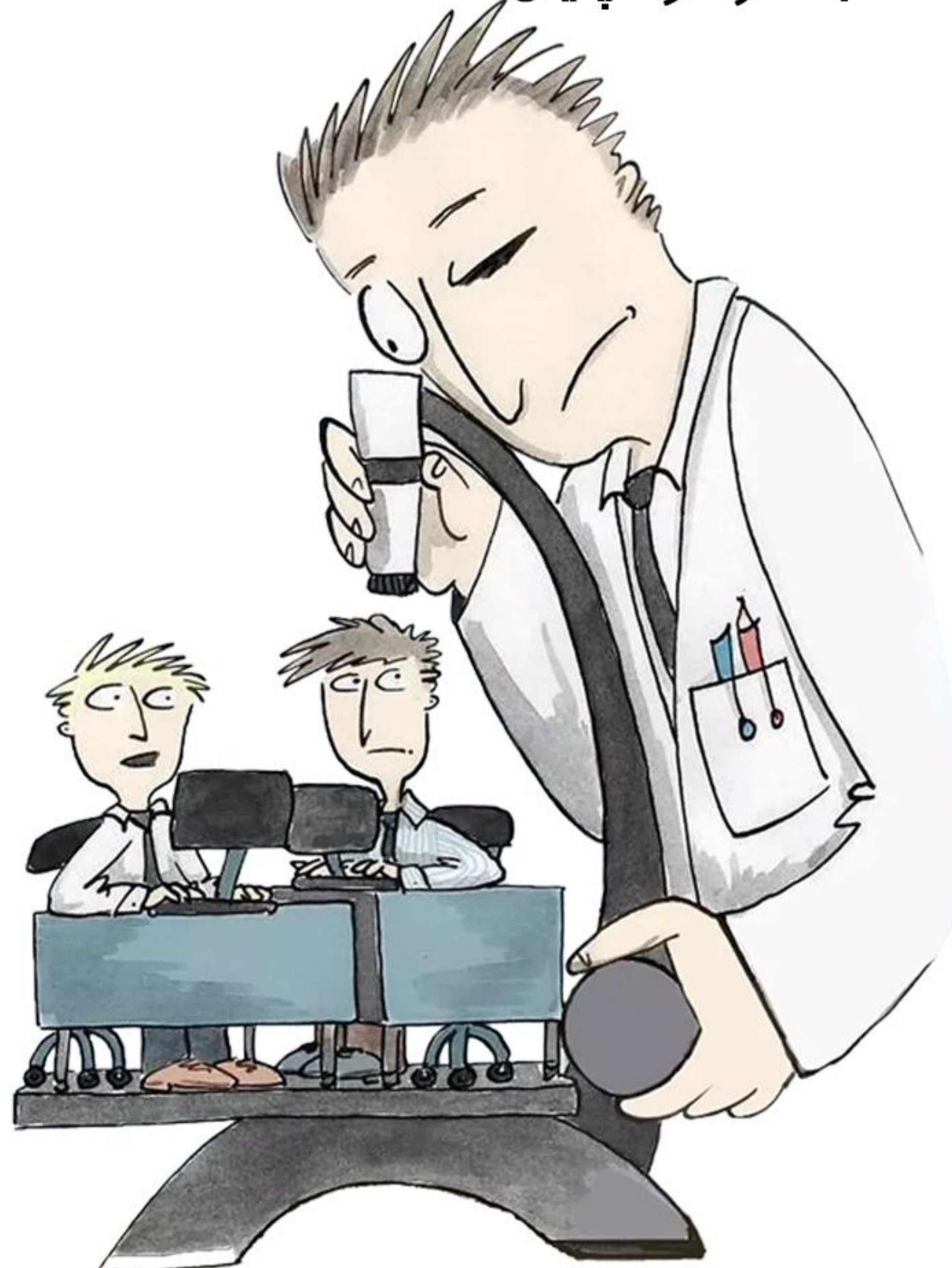
۷. Kodak یکی از بزرگ‌ترین سازندگان تجهیزات، مواد خام و خدمات عکاسی.

این شرکت مخترع اولین دوربین‌های عکاسی دستی بود. میکرو مدیریت و تمرکز روی فیلم‌های آنالوگ باعث شد تا Kodak فرصت ورود به دنیای دیجیتال را از دست بدهد. ترس از تغییر و عدم اعتماد به توانایی کارمندان در نوآوری باعث شد این کمپانی ۲۰ ساله در سال ۲۰۱۲ اعلام ورشکستگی کند.

تمرکز کردند. این رویکرد باعث شد تا MySpace در رقابت با Facebook که رویکردی بازتر و نوآورانه‌تر داشت، شکست بخورد.

۳. Pan Am یکی از قدیمی‌ترین شرکت‌های هواپیمایی ایالات متحده.

این کسب و کار علی‌رغم نوآوری در سال‌های دور، از قافله جا ماند. میکرو منیجمنت شدید مدیران Pan Am باعث شد تا آن‌ها نتوانند به موقع به تغییرات صنعت هواپیمایی واکنش نشان دهند. تمرکز بر مسائل کوچک به جای استراتژی‌های کلان، باعث سقوط این برند قدیمی شد. این برند بعد از ۷۱ سال و در سال ۱۹۹۱ به کار خود پایان داد.

۴. BlackBerry سرویس توزیع دیجیتال و تولیدکننده تلفن‌های همراه.

مدیریت جزئیات و عدم اعتماد به نوآوری در طراحی و نرم‌افزار، باعث شد BlackBerry

میکرو منیجمنت یا مدیریت ذره بینی که در آن، به شکل بیش از اندازه بر نحوه کار کارمندان، نظارت می‌شود. در این روش، به جای اینکه به کارمندان گفته شود چه کاری در چه مدت زمانی انجام شود، عملکرد او را از نزدیک مورد بررسی قرار می‌دهند و با انتقادهای مداوم سعی دارند کارها را پیش ببرند.

بسیاری از افراد در مقطعی از حرفه خود مدیریت ذره بینی را تجربه کرده‌اند. میکرو منیجمنت می‌تواند اعتماد به نفس کارمندان را کاهش دهد، استقلال کارمندان را خاموش کند و به شدت بر خلاقیت تأثیر بگذارد.

اما در این بین میکرو منیجمنت می‌تواند در بلندمدت بر کسب و کار نیز تأثیر بگذارد و باعث نابودی آن شود. لیستی از کسب و کارهایی که بر اثر میکرو منیجمنت تعطیل شده‌اند موجب شگفتی شما خواهد شد:

۱. یاهو یکی از ارائه‌دهندگان مطرح خدمات وب در دنیا.

میکرو منیجمنت و عدم اعتماد به مدیران میانی، Yahoo را از فرصت‌های استراتژیک مانند خرید Google باز داشت. مدیریت روی جزئیات به جای تمرکز بر نوآوری و آینده‌نگری، این شرکت را به سمت افول هدایت کرد.

۲. MySpace یک شبکه اجتماعی برای شبکه‌سازی.

مدیران MySpace به جای اعتماد به خلاقیت کارمندان، روی مدیریت جزئیات

گافام؛ پادشاهان آنلاین

استقبال نمی کنیم. شما در اینجا حاکمیتی ندارید. بسیاری از اندیشمندان بیانیه اعلان استقلال فضای سایبری بارلو را اعلان جنگ آشکار علیه دولت‌ها و ساختارهای حکمرانی کلاسیک دانسته که از بسیاری جهات چشم اندازی آشوبگرانه از آینده این نظام‌ها و ساختارهای رسمی ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی و نیز تعامی‌المان‌ها و مولفه‌های کلاسیک آن همچون قلمرو، سرزمین، مرز، اعمال حاکمیت، قوانین ملی و ... ارائه می‌دهد.

دیپلماسی شرکتی گافام؛ گذار از دیپلماسی رسمی

اساساً اصول و قواعد بازیگری در پلتفرم‌ها نه بر اساس دیپلماسی رایج به معنای سنتی و رسمی آن، بلکه بر اساس آنچه عموماً دیپلماسی شرکتی نامیده می‌شود، صورت می‌گیرد.

دیپلماسی شرکتی به طور مشخص از دو مسیر موازی اهداف و منافع تجاری و اقتصادی پلتفرم‌ها را پیش می‌برد:

۱. استفاده از ظرفیت شبکه‌های رسانه‌ای و اجتماعی برای جهت‌دهی، دستکاری و مدیریت افکار عمومی

۲. استفاده از شبکه‌های اقتصادی-تجاری برای هدایت جریان سرمایه و نخبگانی جامعه.

غایت نهایی هر دو مسیر حفظ و توسعه منابع اقتصادی پلتفرم‌هاست.

حکمرانی شبکه‌ای گافام

گافام در قالب حکمرانی شبکه‌ای در حوزه‌های مختلف، قلمروهایی با گستره جهانی همراه با اثرگذاری انحصاری برای خود ترسیم کرده است که دایره بازیگری و نیز کرانه‌های آن نه تنها به مرزهای ملی و نیز سرزمین‌های جغرافیایی با مختصات سیاسی (ساختارهای حکمرانی فعلی) در ادبیات روابط بین‌الملل کلاسیک محصور نیست، بلکه اساساً در ذهنیت پلتفرمی آنها نقش و جایگاهی برای دولت‌ها به مفهوم کلاسیک آنها قابل تصور نیست.

GAFAM
WHAT BRANDS THEY OWN ?

در واقع از منظر حکمرانی شبکه‌ای گافام، دولت‌ها اساساً در هر پنج حوزه اساسی حکمرانی سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فناوری، زیست محیطی و حقوقی مزاحم تلقی می‌شود.

جان پری بارلو در مقاله معروفی که به "اعلامیه استقلال فضای سایبری" شهرت یافت، اعلام داشت: دولت‌های جهان صنعت! ای غول‌های فرسوده گوشتالود و فولادین، من از فضای سایبری می‌آیم، خانه جدید ذهن ... ما، به نهایندگی از دنیای آینده، از شما

گافام (گوگل، اپل، فیسبوک، آمازون و مایکروسافت) پنج پلتفرم بزرگ در مقیاس جهانی هستند که در سال‌های اخیر به پادشاهان آنلاین (سیاسی)، غول‌های آیتی (فناوری) یا امپراطوری‌های تجاری (اقتصادی) مشهور شده‌اند. ترکیب سه مولفه قدرت افزای سیاسی، فناوری و اقتصادی، ظرفیت و پتانسیلی به این پلتفرم‌ها داده است که نمیتوان نقش آنها را در هیچ سپهر سیاسی و اقتصادی نظام‌های حکمرانی کشورها مورد توجه قرار نداد.

نکته حائز اهمیت در ارتباط با گافام این است که عمر عمده آنها به کمتر از دو دهه می‌رسد. بر اساس تحقیق پیتر ایوانس و آنابل گاور، تا پایان سال ۲۰۱۶، در کل جهان حدود دویست پلتفرم قابل شناسایی بوده که ارزش بازار تخمینی آنها به ۱/۳ تریلیون دلار میرسیده است. در راس این پلتفرم‌ها، گافام قرار داشته که ارزش بازار تخمینی آنها در همان زمان به بیش از ۲/۲ تریلیون دلار می‌رسیده است.

حائز اهمیت آنکه ارزش بازار ده پلتفرم برتر (از جمله گافام) در سال ۲۰۰۶ تنها ۲۸۰ میلیارد دلار بوده است. فراتر از این، در عرصه کسب و کار و فروش نیز این پلتفرم‌ها در بازار جهانی اصلی‌ترین برندها محسوب می‌شوند. بر اساس برآورد میلوارد براون، در بین صد برند مشهور جهانی نیز گافام با فاصله بسیار زیادی در بین ده برند برترند و گوگل در رتبه اول قرار دارد.

گافام؛ پادشاهان آنلاین

نفت و گاز یاد می‌شود. **رایانش ابری:** در راستای فناوری داده‌های کلان و نیز اینترنت اشیا، فناوری رایانش ابری مدلی برای ارتقای دسترسی بهینه به منابع شبکه برای افزایش سرعت و حجم ذخیره داده‌ها می‌باشد.

هوش مصنوعی: هوش مصنوعی در سال‌های اخیر برای اولین بار جایگزین تمامی فعالیت‌های انسانی در این پلتفرم‌ها شده است. به عبارت دیگر، به همد هوش مصنوعی، انسان برای اولین بار در معرض محصول و دست ساخته خود قرار می‌گیرد و قرار است از طریق آن محک شده و مورد قضاوت قرار گیرد.

پایه و اساس هر چهار فناوری فوق‌الذکر، الگوریتم‌ها هستند. ترکیب فناوری‌های پیچیده فوق و تبلور آن در انواع محصولات و خدمات گافام، منابع قدرت و ثروت آنها را به میزان نامحدودی افزایش داده به نحوی که هیچ دولتی به تنهایی توانایی مقابله یا مهار آنها را ندارد. در واقع بر اساس ذهنیت پلتفرمی گافام، این فناوری‌ها اساساً برای رهایی از دستورالعمل‌ها و مقررات‌گذاری نظام‌های سیاسی و نیز دور زدن دولت‌ها طراحی و توسعه یافته‌اند. لذا شکی وجود ندارد که چرخه ایجاد و توسعه فناوری‌های مرکزگرای مشابه آنچه در بالا به آن اشاره شد، همچنان ادامه خواهد داشت.

ادغام: مهمترین رویکرد پلتفرم‌ها و سایر شرکت‌های بزرگ موضوع ادغام هر چه بیشتر آنها در یکدیگر بوده است.

انحصار: مهمترین خروجی ادغام که در بالا به آن اشاره شد، ایجاد انحصار است که خود نیز به سه صورت ایجاد می‌شود: ۱. انحصار تک قطبی ۲. انحصار دو قطبی ۳. انحصار چندقطبی.

مؤلفه‌های فناوری و نوآوری: این مؤلفه‌ها عمدتاً ناشی از پیشرفت فناوری هستند که بیشتر در داخل هسته‌های علمی و فنی خود پلتفرم‌ها شکل می‌گیرند. چهار صورت این

GAFAM ?
WHAT BRANDS THEY OWN ?

فناوری‌ها که در حال حاضر موجب افزایش قدرت گافام شده‌اند عبارت‌اند از:

اینترنت اشیا: اینترنت اشیا شامل تعداد زیادی فناوری متصل به شبکه است که قادر به تولید، جمع‌آوری، تحلیل است.

کلان داده‌ها: داده‌های کلان، فناوری متشکل از ذخیره سازی و آنالیز پیچیده‌ای از انبوه اطلاعات دیجیتال است که به صورت مداوم تولید و در بستر شبکه توزیع می‌شود. برای فهم ارزش داده‌های کلان که از آن به عنوان ذخایر جدید و منابع اصلی کشورها همچون

که به طور ماهرانه ای از طریق ادغام‌های عمودی، افقی و مورب شرکت‌های مربوطه تأمین می‌شود.

دیپلماسی شرکتی پلتفرم‌ها که در قالب مکانیسم‌هایی همچون انحصارطلبی و انحصارگری اعم از انحصارگری تک قطبی، دو قطبی و چندقطبی دنبال می‌شود تا حد بسیار زیادی ظرفیت حاکمیت‌های ملی در اعمال اقتدار سنتی در حوزه‌های مختلف را تقلیل داده و این امر تا حدودی حتی شامل آمریکا به عنوان مهد نظام سرمایه‌داری و بستر اصلی ظهور این پلتفرم‌ها نیز می‌شود. به طور مشخص، رویارویی و خروش پلتفرم‌ها در واکنشگتن دیسی طی دو دهه گذشته علیه ساختار سیاسی آمریکا (کنگره و دولت این کشور) و انتحار سیاسی که امروزه از سوی دولت‌مردان هر دو جناح جمهوری خواه و دموکرات این کشور علیه قدرت روزافزون این پلتفرم‌ها شاهد هستیم، مصداقی از تبلور و ظهور گسترده دیپلماسی شرکتی در سپهر سیاسی قرن بیست و یک است.

مؤلفه‌های قدرت افزای گافام

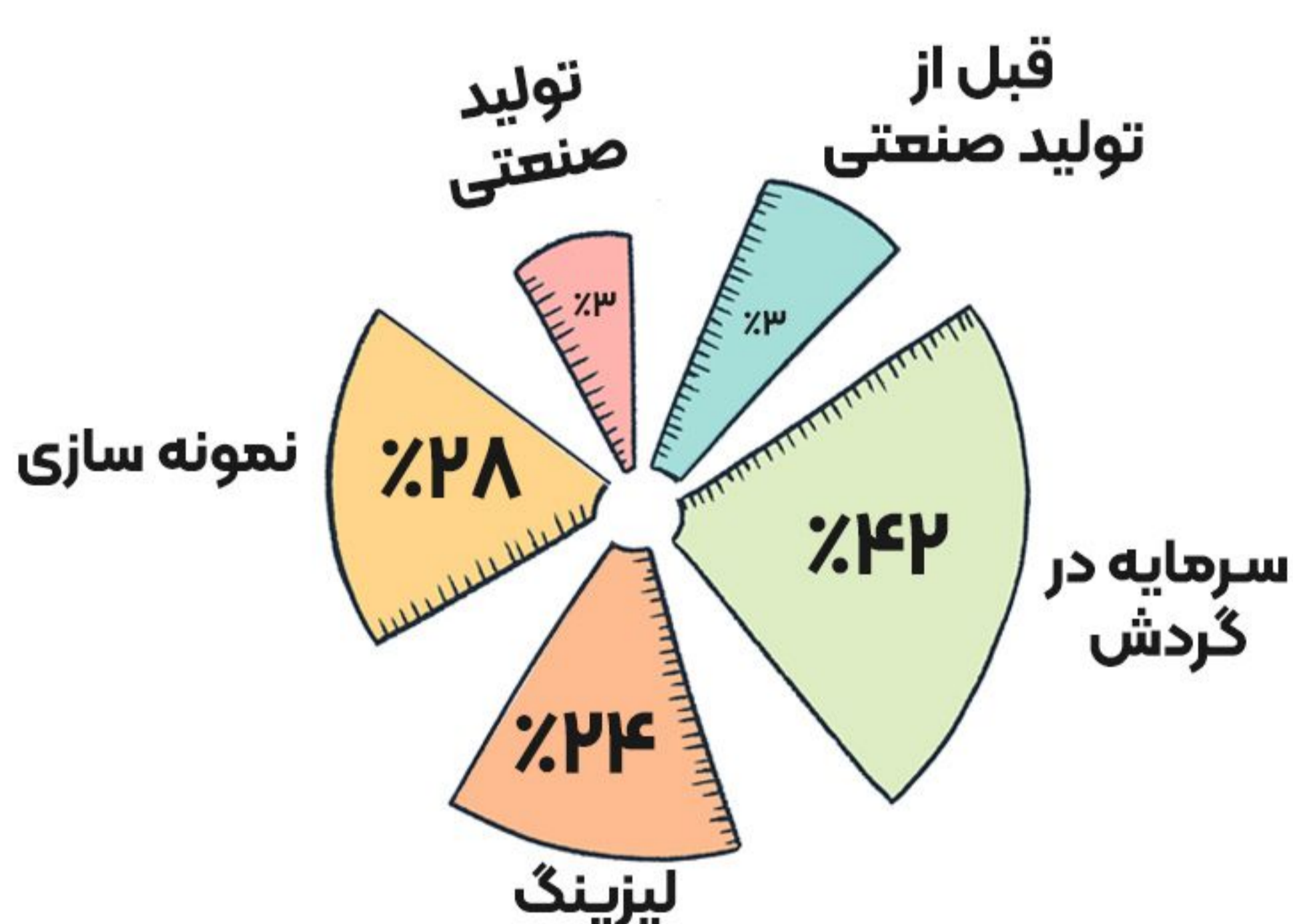
مؤلفه‌ها و عناصر قدرت افزای گافام و دیگر پلتفرم‌های مشابه را می‌توان به صورت کلی به دو دسته تقسیم کرد: ۱. مؤلفه‌های سیاستی ۲. مؤلفه‌های فناوری و نوآورانه. مؤلفه‌های سیاستی: در قالب دیپلماسی شرکتی از سوی پلتفرم‌ها دنبال می‌شوند، خود به دو صورت عمل می‌کنند:

گوشرد

ماهنامه صندوق پژوهش و فناوری استان البرز

گزارش عملکرد سال ۱۴۰۲ صندوق پژوهش و فناوری استان البرز منتشر شد

درصد اعطای انواع تسهیلات

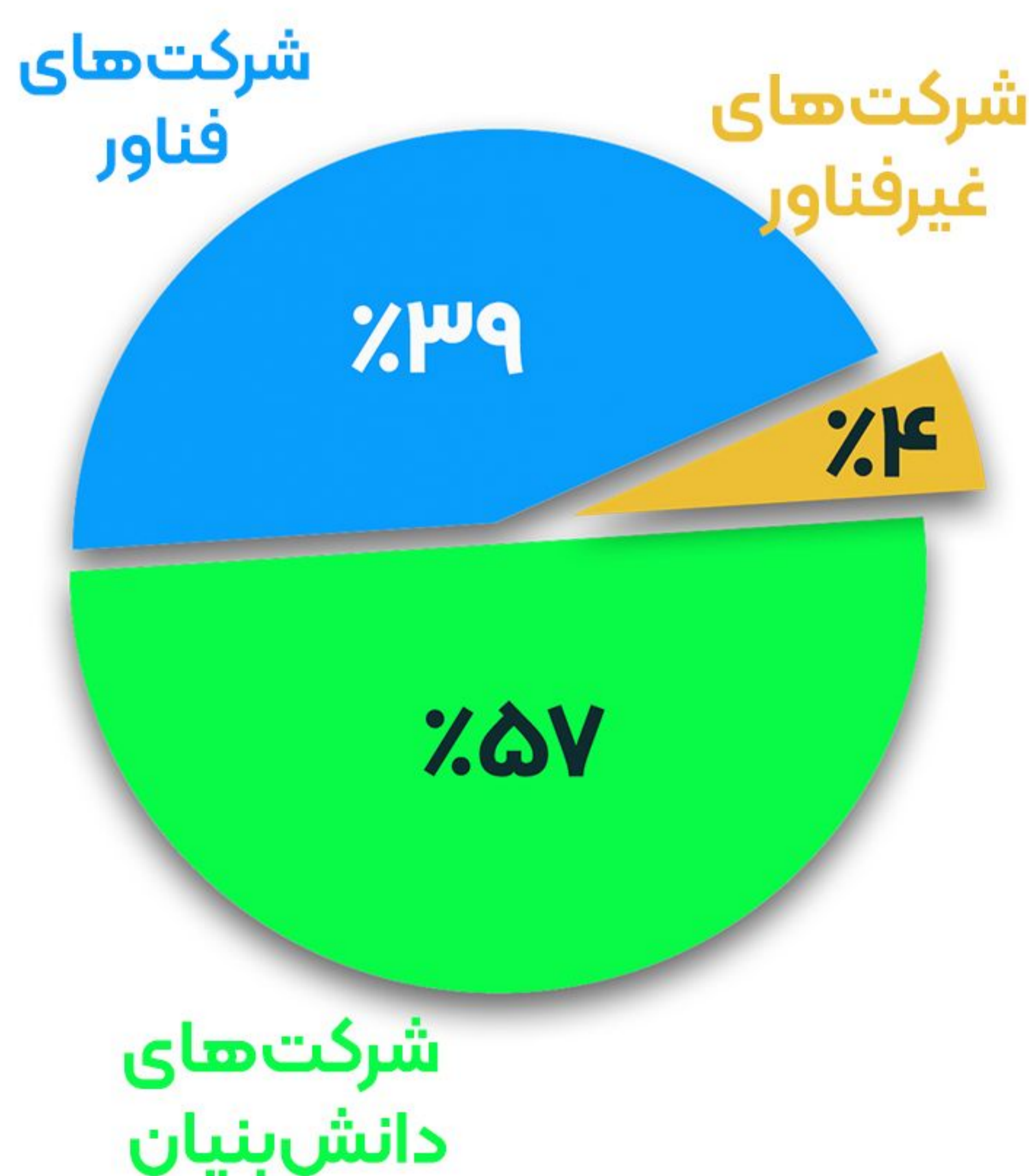
همچنین صندوق پژوهش و فناوری استان البرز اولین مؤسسه مالی در کشور است که با ارزش گذاری دارایی های نامشهود شرکت ها به آنها خدمات مالی و اعتباری ارائه می کند. همچنین این صندوق با تأسیس اولین مراکز تخصصی توسعه و تولید قراردادی، به توسعه همکاری های دانشگاهی و صنعتی کمک کرده است.

یکی دیگر از خدمات صندوق البرز سرمایه گذاری خطرپذیر بوده است. در این مرحله، تمرکز صندوق روی طرح هایی در حوزه گیاهان دارویی، تجهیزات ورزشی و هوش مصنوعی بوده است. در ۶ ماهه دوم سال ۱۴۰۲، بیش از ۴۰۰ میلیارد ریال به شرکت های فعال در این حوزه ها اختصاص یافته است. صندوق البرز به دلیل عملکردش لوح تقدیر برترین صندوق از نظر کارایی و شفاف ترین صندوق از نظر انضباط مالی را از معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری گرفته است.

فعال در زمینه ماشین آلات و تجهیزات پیشرفته (۲۸٪ درصد) اختصاص یافته است. علاوه بر این صندوق البرز اعلام کرد بیش از ۱۹ هزار میلیارد ریال ضمانت نامه برای تکمیل ۵۳۱ پروژه صادر کرده است. این ضمانت نامه ها به شرکت های دانش بنیان، فناور و حتی برخی شرکت های بزرگ صنعتی مانند «مجمع گاز پارس جنوبی»، «مجمع فولاد مبارکه» و «گروه مینا» کمک کرده است تا پروژه هایشان را به سرانجام برسانند.

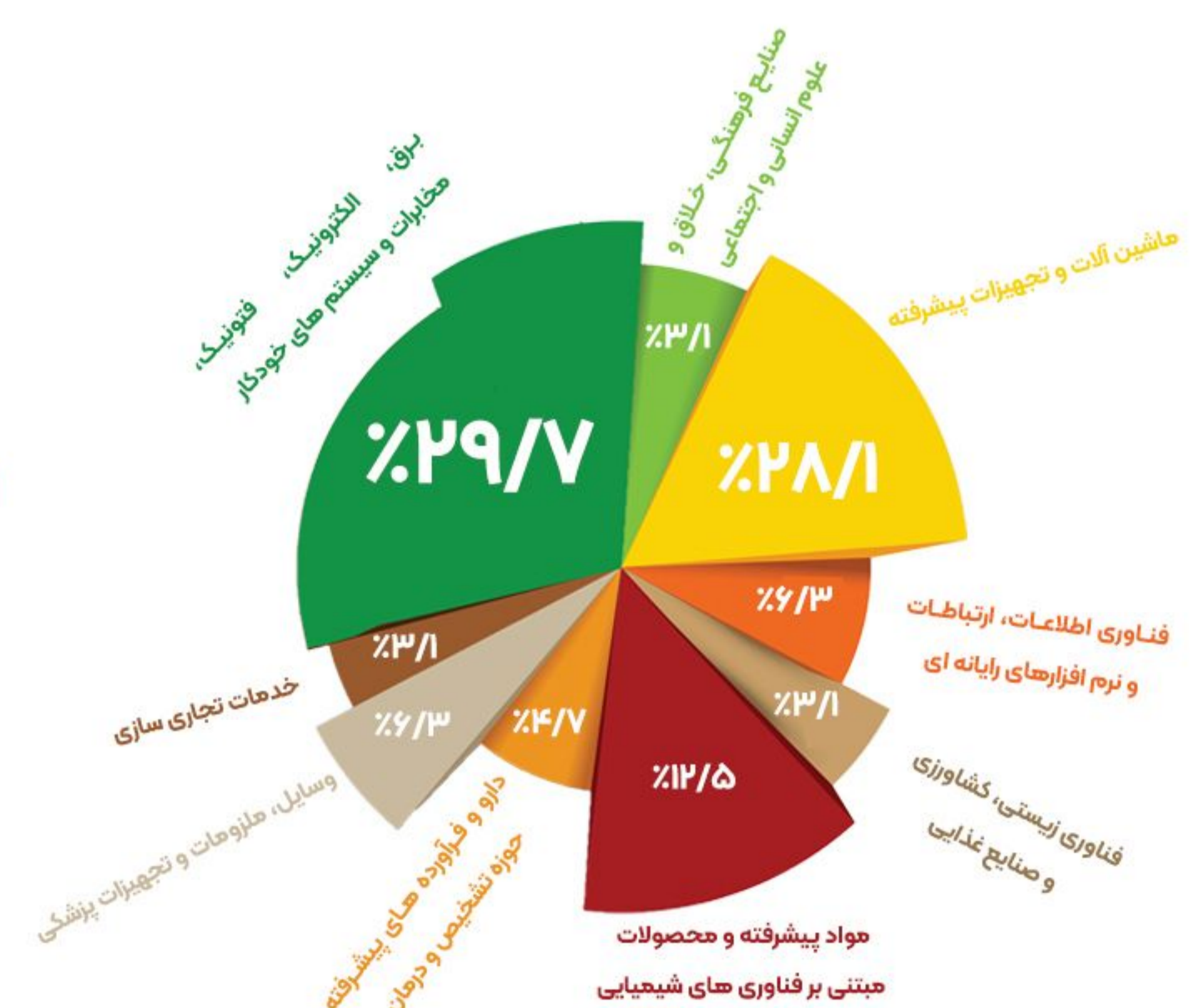
باتوجه به آمار ارائه شده، می توان گفت صندوق البرز تمرکز ویژه ای بر حمایت از شرکت های دانش بنیان داشته است. بیش از ۷۲ درصد تسهیلات و ۵۷ درصد ضمانت نامه های صادره به این شرکت ها اختصاص یافته است.

درصد ضمانت نامه های صادره بر اساس نوع شرکت:

صندوق پژوهش و فناوری استان البرز که فعالیتش را از سال ۱۴۰۰ آغاز کرده، در مدت کوتاهی توانسته به یکی از بزرگ ترین و فعال ترین صندوق های پژوهش و فناوری کشور تبدیل شود. این صندوق با سرمایه ای نزدیک به ۳۸۶ میلیارد تومان از طریق ارائه تسهیلات، صدور ضمانت نامه و سرمایه گذاری خطرپذیر از شرکت های دانش بنیان حمایت می کند.

طبق گزارش عملکرد «صندوق پژوهش و فناوری استان البرز» در سال ۱۴۰۲، بیش از ۷۵۰ میلیارد ریال به شرکت های دانش بنیان فعال در حوزه هایی همچون برق، الکترونیک، فناوری های نوری، مخابرات، سیستم های خودکار، ماشین آلات و تجهیزات پیشرفته همچنین مواد پیشرفته و محصولات شیمیایی اختصاص یافته است.

براساس این گزارش، بیشترین سهم از این تسهیلات به شرکت های فعال در حوزه برق، الکترونیک و فناوری های مرتبط (۲۹٪ درصد) رسیده است. همچنین بخش قابل توجهی از این منابع مالی به شرکت های دانش بنیان

شکست لایحه CHIPS آمریکا؛ آینده ۴۰ درصد سرمایه‌گذاری‌ها مبهم است

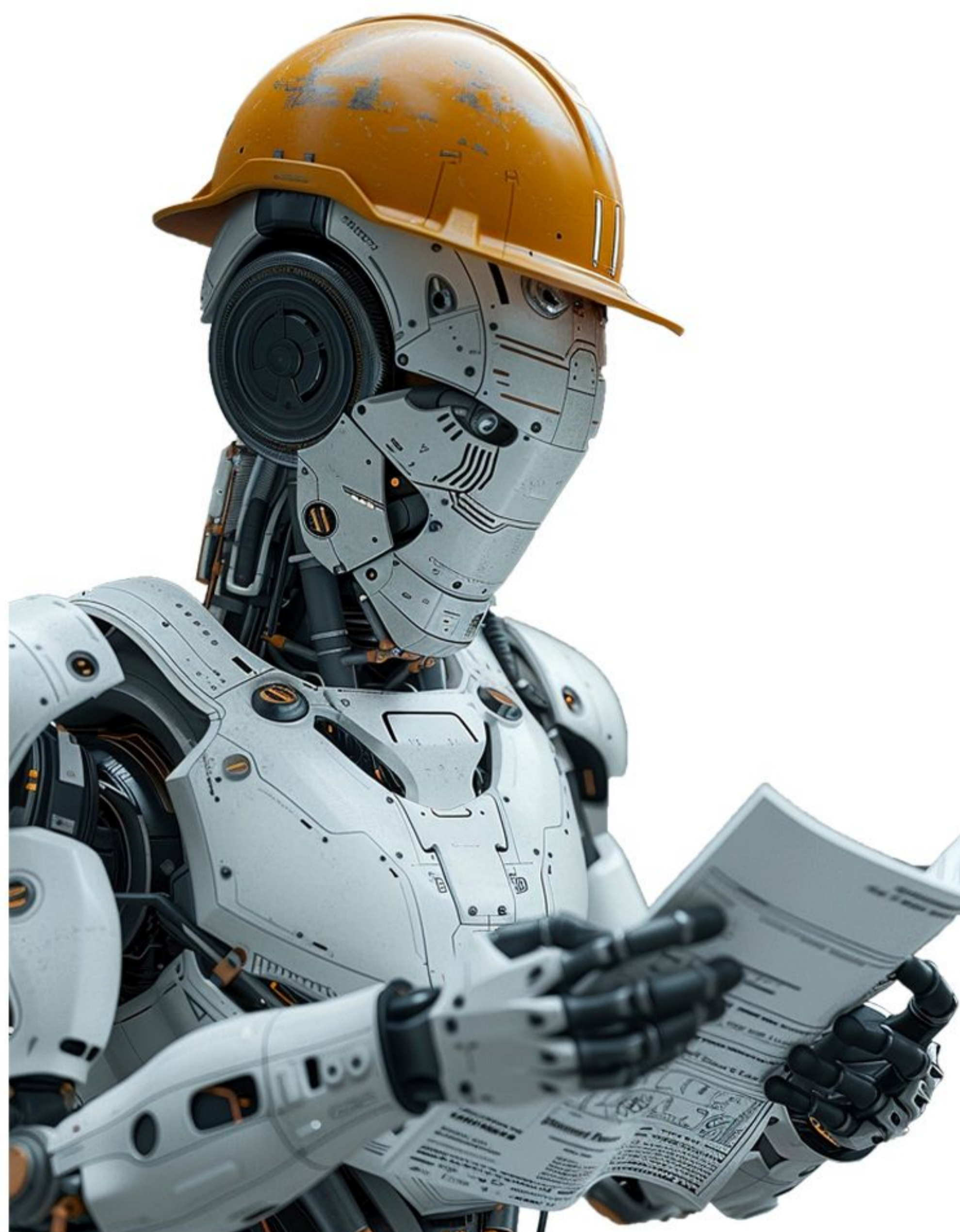
سال ۲۰۲۲ ایالات متحده آمریکا با تصویب قانون CHIPS and Science برای ۸ شرکت تراشه‌سازی بودجه دولتی در نظر گرفته شده بود.

شرکت‌های مذکور از طریق قانون CHIPS and Science در مجموع رقمی معادل ۲۹/۳۴ میلیارد دلار برای ساخت کارخانه‌های تولید تراشه در سرتاسر آمریکا دریافت کرده و خواهند کرد. این قانون که بسته‌ای ۲۸۰ میلیارد دلاری برای حمایت از نوآوری در ایالات متحده است، شامل ۵۲ میلیارد دلار یارانه برای تولید محصولات نیمه‌هادی می‌شد. اما

میلیاردها دلار سرمایه‌گذاری وعده داده شده دولت بایدن برای حمایت از تولیدات داخلی صنعت نیمه‌هادی همچنان در ابهام است. به نظر می‌رسد قانون CHIPS دولت بایدن به اندازه‌ای که انتظار می‌رفت، نتوانسته به اهداف اصلی خود دست یابد. گزارش فایننشال تایمز نشان می‌دهد که ۴۰ درصد از سرمایه‌گذاری‌های بزرگ به حالت تعلیق درآمده‌اند یا تا زمان نامعلومی به تأخیر افتاده‌اند.

این قانون در سال ۲۰۲۲ وضع شد تا تولید داخلی صنعت نیمه‌هادی را رونق بخشد و شرکت‌های بزرگ را به احداث کارخانه در ایالات متحده تشویق کند. در این طرح، ۴۰۰ میلیارد دلار مشوق در قالب اعتبار مالیاتی، وام و کمک‌های مالی در نظر گرفته شد و شرکت‌هایی مانند اینتل، TSMC و ال‌جی برای بهره‌برداری از این فرصت پیش‌تاز بودند.

گزارش‌ها حاکی از آن است که سرمایه‌گذاری‌هایی به مبلغ حدود ۸۴ میلیارد دلار به مدت بیش از دو ماه تعیین تکلیف نشده‌اند و هیچ نشانه‌ای از ادامه‌ی کار آن‌ها وجود ندارد. فایننشال تایمز توانسته است حدود ۱۱۴ پروژه بزرگ به ارزش حدود ۲۲۸ میلیارد دلار را ردیابی کند که این عدد همان ۴۰ درصد مورد بحث را توجیه می‌کند. این موضوع، سؤالاتی را پیرامون سیاست‌های دولت بایدن و تحقق انقلاب صنعتی مورد نظر او پیش می‌آورد.

دلایل متعددی برای عدم اجرای قانون CHIPS مطرح می‌شوند، اما به گفته فایننشال تایمز، شرایط بازار و عدم ثبات سیاسی، عوامل اصلی هستند. با برگزاری انتخابات ایالات متحده در نوامبر (آبان و آذر)، سیاست‌های دولت قطعاً ناپایدار خواهد بود و این موضوع بر پیشرفت پروژه‌های بزرگ تأثیر خواهد گذاشت. به همین دلیل، شرکت‌ها

تصمیم به بازنگری در برنامه‌های خود گرفته‌اند. به عنوان مثال، احداث خط تولید TSMC در آریزونا فعلاً متوقف شده است.

فایننشال تایمز می‌گوید که در بین بزرگ‌ترین پروژه‌های متوقف‌شده، کارخانه‌ی یک میلیارد دلاری ساخت پنل خورشیدی گروه Enel در اُکلاه‌ها، تأسیسات ۲/۳ میلیارد دلاری تولید باتری LG Energy Solution در آریزونا و پروژه‌ی ۱/۳ میلیارد دلاری Albemarle برای بازیافت لیتیوم در کارولینای جنوبی دیده می‌شوند. علاوه بر این، شرکت‌های مطرح تراشه‌سازی همچون TSMC، اینتل و GlobalFoundries در روند توسعه‌ی خود با موانعی مواجه شده‌اند.

کاخ سفید روز جمعه از انتخاب سه مرکز برتر تحقیق و توسعه‌ی لایحه‌ی CHIPS خبر داد. دولت آمریکا قبلاً میلیاردها دلار را برای حمایت از تولیدکنندگان تراشه از جمله اینتل، سامسونگ و TSMC اختصاص داده بود، اما بخشی از این لایحه به بودجه‌ی مراکز تحقیق و توسعه اختصاص دارد و حالا دولت آمریکا برای اهدای حمایت‌های مالی آماده می‌شود.

مراکز تحقیق و توسعه‌ی تحت قانون CHIPS به آمریکا کمک خواهند کرد به جایگاه رهبری حوزه‌ی تراشه‌سازی دست یابد. این قانون تا سقف ۱۱ میلیارد دلار برای تحقیق و توسعه در حوزه‌ی تراشه‌سازی اختصاص می‌دهد و دولت قصد دارد تا سقف ۳۰۰ میلیون دلار به مراکز منتخب اعطا کند.

«بیدود» و رؤیایی که دود شد

سرنوشت نخستین سرویس تجاری اشتراک دوچرخه در ایران

به گزارش خبرگزاری دیجیاتو؛ جایی در شرق میدان ۹ دی در جنوب تهران، پارکینگ بوستان شهید حججی، حالا گورستان امید و رؤیایی است که سال ۱۳۹۷ شکل گرفت و بعد از ۴ سال به کلی خاموش شد.

صدها دوچرخه نازجی اکنون در این مکان زیر نور آفتاب منتظر نشسته‌اند که روزی دوباره کسی پا در رکابشان بگذارد؛ انتظاری که شاید هرگز رنگ تحقق به خود نگیرد.

۴ سال حیات پرتنش

بیدود استارت‌آپی بود که در نه‌ایستگاه الکامپ ۱۳۹۷، نخستین و تنها کسب‌وکار اشتراک دوچرخه در ایران معرفی شد و روز سه‌شنبه، ۲۷ آذر ماه ۱۳۹۷ رسماً کارش را در منطقه ۲ تهران آغاز کرد. مدل بیدود این‌چنین بود که کاربران می‌توانستند با استفاده از اپلیکیشن موبایل دوچرخه‌ها را اجاره کنند و پس از استفاده و اتمام سفر، در هر نقطه از شهر رهایش کنند. ابتدا، مدل کسب‌وکار بیدود ترکیبی از اشتراک و پرداخت در صورت تعامیل بود. شارژ سپرده اولیه قابل‌استرداد ۱۵۹ هزار تومان با هزینه بیمه و هزینه ثبت‌نام ۱۸۹ هزار و ۹۰۰ تومان بود. همچنین به‌ازای هر ۳۰ دقیقه استفاده از دوچرخه از کاربران مشترک ۱۵۰۰ تومان دریافت می‌شد.

ایده بیدود که در دنیا تجربه شده بود و در ایران فقط چند نمونه ناموفق داشت، به سرعت محبوب شد و با وجود انتقاداتی به این مدل، در شهرهای تهران و شیراز آن استقبال

شد. یک سال پس از معرفی، بیدود بیش از ۵ هزار دوچرخه در مناطق مرکزی تهران مستقر کرده بود و چند ماه بعد هم حدود ۷۰۰ دوچرخه به شمال شهر تهران آورد.

بنیان‌گذاران بیدود به اثرگذاری مثبت سرویس‌شان امید داشتند. حسین قاسمی، نایب رئیس هیات مدیره بیدود، همان اوایل کار در گفتگو با دیجیاتو اشاره کرده بود: «دوچرخه‌های اشتراکی نسل چهارم از اواخر ۲۰۱۵ در چین آغاز به کار کرده. کمتر از سه سال بعد، آماری که دولت چین اعلام کرده می‌گوید که آلودگی هوا در کلان‌شهرها ۳۰ درصد کمتر شده. رسیدن به چنین درصدی با تعداد محدودی دوچرخه غیرممکن است.

باید دوچرخه را زیاد کنیم و فرهنگ دوچرخه سواری هم زیاد شود. باید همه شهروندان هم کمک کنند تا شهری بیدود داشته باشیم.» موفقیت ابتدایی بیدود هم این امید را ایجاد کرد که استارت‌آپی موفق در ایران شکل گرفته است. اما این فقط آغاز ماجرای غم‌انگیز دوچرخه‌های نازجی بود.

شهرداری‌ها در تهران و شیراز از این پروژه سهم می‌خواستند و شاید مدیران این استارت‌آپ نیز روش مناسبی برای رویارویی با سهم

خواهی‌ها و انتقادات نداشتند. استفاده بانوان از دوچرخه‌های اشتراکی نیز ناگهان داشت چهره شهر را دگرگون می‌کرد.

چرخه‌ای که از حرکت ایستاد

بیدود ابتدا با سرعت خوبی حرکت کرد و قصد داشت دامنه فعالیتش را با رونمایی از اسکوتر و دوچرخه برقی توسعه دهد. اما چالش‌ها هرگز اجازه روغن‌کاری زنجیر دوچرخه‌ها را به بیدود نداد و در نهایت اسفندماه ۱۴۰۱ اعلام شد که شرکت «پاک چرخ ایرانیان» (صاحب برند بیدود) به دلیل همکاری نکردن شهرداری های تهران و شیراز برای همیشه تعطیل شده است.

رئیس کمیسیون حمل‌ونقل و ترافیک شورای اسلامی شهر شیراز علت توقف پروژه دوچرخه های اشتراکی در این کلان‌شهر را پایبند نبودن شرکت پیمانکار طرف قرارداد به تعام تعهداتش اعلام کرده بود.

محمدتقی تذروی در روزهای پایانی تیرماه امسال به خبرنگاران گفته بود تأمین نشدن دوچرخه موردنیاز در نقاط مختلف شیراز برحسب زمانبندی مشخص‌شده، اخذ هزینه ثبت‌نام اولیه و مازاد بر نرخ مشخص‌شده در قرارداد، عملکرد ضعیف در تعمیر و نگهداری دوچرخه‌ها و نهایتاً همانعت از دسترسی شهرداری شیراز به عنوان کارفرما به اطلاعات و داده‌های ترافیکی سفرهای شهروندان برای برنامه‌ریزی‌های آتی، از عوامل توقف خدمات دوچرخه‌های اشتراکی بوده است.

«بیدود» و رؤیایی که دود شد

سرنوشت نخستین سرویس تجاری اشتراک دوچرخه در ایران

سهم خواهی و اشتباهات استراتژیک

محسن عارفی، مدیر روابط عمومی بیدود در سال اول راه اندازی، با نگاهی به گذشته می گوید: «ایده بیدود بسیار نوآورانه بود و باتوجه به نیازی که به ویژه در شهر تهران احساس می شد، در ابتدای کار با استقبال خوبی روبه رو شد. از سویی فعال شدن افرادی از اکوسیستم استارتاپی هم موجب شد که اسم بیدود دهان به دهان بچرخد و خیلی زود معرفی شد.»

او می افزاید: «درعین حال برخی از انتقادها هم به مدل کسب و کار وجود داشت. مثلاً برخی به استفاده از دوچرخه معمولی به جای برقی در شهر تهران انتقاد داشتند. اما تجربه نشان داد که بنیان گذاران بیدود در این زمینه استدلال درستی داشته اند. در تهران فرهنگ دوچرخه سواری پایین بود و در چنین شرایطی ورود دوچرخه های دنده ای و برقی می توانست موجب افزایش حوادث شود. البته بیدود در نظر داشت در شش ماهه دوم فعالیت، رفته رفته دوچرخه های برقی و اسکوتر، حتی خودرو برقی را وارد ناوگان خود کند که این برنامه هرگز محقق نشد.»

به گفته عارفی، مدتی پس از عرضه، مشکلات با حاکمیت شروع شد و شهرداری و شورای شهر از پروژه سهم می خواستند: «شهرداری وقت احساس مالکیت می کرد و سهم می خواست. معاونت حمل و نقل و ترافیک شهرداری تهران مدعی بود که فراهم کردن

که فراهم کردن بستر را انجام می دهد و طبیعتاً به دنبال سهم خود بود؛ به این ترتیب کم کم سهم خواهی ها و موانع شروع شد.» عارفی ادامه می دهد: «میزان تقاضا به سرعت از تعداد دوچرخه ها بیشتر شده بود و در برخی شهرها استقبال باورکردنی نبود اما متأسفانه سهم خواهی ها و موانع سرعت بیدود را کم کرد و در نهایت اتفاقات آبان ۹۸ موجب شد مدتی دوچرخه ها را از سطح شهر جمع کنیم. مخالفت ها با استفاده خانم ها از دوچرخه هم جدی بود که دچار چالشمان کرد و به برند آسیب زد.»

عوامل داخلی در کنار فشارهای بیرونی

عمار بزرگوار، مدیر اجرایی سابق بیدود، نیز معتقد است چالش های داخلی و خارجی هر دو در شکست بیدود نقش داشته اند.

او می گوید: «بیدود تفاوت مهمی با سایر استارتاپ ها داشت: دارایی های ما در عمل کف خیابان بود.»

بزرگوار همچنین به مشکلات زیرساختی و حمایت نکردن کافی دولت اشاره می کند و می گوید: «دوچرخه برای ورود به شهر نیاز به

زیرساخت دارد. اما مسیرهایی که برای دوچرخه سواری در شهر تعیین شده، مناسب نیست. دسترسی نداشتن خانم ها نیز نیمی از جامعه را از مزایای این دوچرخه ها محروم کرد.»

او به یاد می آورد که روزی ضابطان قضایی با حکم دادگاه برای پلمب به بیدود آمدند: «ما مجبور شدیم دسترسی خانم ها را مسدود کنیم اما مردم این را نمی دانستند و برند ما آسیب دید.»

بزرگوار در ادامه به موضوع تعامل و مشکلات بیدود با شهرداری ها اشاره می کند و می گوید: «خود من الان پروژه هایی خارج از بیدود با شهرداری و اتوبوس رانی دارم که شهرداری متعهد نبوده و پولش را نمی دهد. در پروژه خودرو برقی مپنا هم تعهدات انجام نشده است. اما با فرض اینکه بیدود تعهداتش را عمل نکرده، آیا پروژه ای که آورده اجتماعی دارد، باید تعطیل شود؟»

اما سرویس دیگری با نام «زیرو» محصول شرکت «دانش بنیان چرخ هوشمند پاک» این روزها با دوچرخه، اسکوتر و موتورسیکلت برقی و مدلی تقریباً مشابه در خیابان ها رفت و آمد می کند. زیرو از فروردین ۱۴۰۱ طرح آزمایشی خود را با هماهنگی ستاد حمل و نقل پاک شهر تهران در اراضی عباس آباد آغاز کرده و در نظر دارد در آینده ای نزدیک به یکی از بزرگترین شرکت های ایران در حوزه حمل و نقل هوشمند و پاک تبدیل شود.